

TRAJNOSTNI IN MNOŽIČNI TURIZEM V GORSKEM HABITATU, POSLEDICE IN UČINKI TER RAZVOJNE PERSPEKTIVE

dr. Rok Mencej

Kostanjevica na Krki, 31. maj 2025

V gorah nismo sami, smo samo
gostje

Cilji raziskave: Proučiti izzive in priložnosti trajnostnega in množičnega turizma v gorskih območjih.

Pomen raziskave: Gorski habitati so ranljivi ekosistemi z edinstveno biotsko in kulturno dediščino.

Ugotoviti, kateri dejavniki vplivajo na množični turizem v gorah doma in v tujini;

Ugotoviti, ali obstaja povezava med obiskom in vedno boljšo gostinsko in nastanitveno infrastrukturo;

Ugotoviti, ali obstaja povezava med obiskom in vedno boljšo prometno oziroma dostopno infrastrukturo v predalpskem in alpskem svetu;

Analizirati tuje prakse pri omejevanju množičnega obiska v gorah;

Podati predloge in rešitve za omejevanje prekomernega gorskega obiska.

CILJI

Zakaj se v zadnjih letih povečuje gorski obisk in kakšni so razlogi za to?
Kateri so glavni dejavniki in vzroki za očitni množični gorski turizem pri nas?

Kako se v tujini praktično spopadajo z množičnim turizmom in njegovimi vplivi?

Kateri so načini za omejevanje negativnih vplivov množičnega turizma v predalpskem in alpskem svetu?

RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Kvalitativni pristop, opravim 12 poglobljenih intervjujev;
Analiziram najboljše tuje prakse omejevanja obiska;
Uporabim svoje večletne izkušnje aktivnega obiskovanja gorskega habitata;
Predstavim predloge in rešitve za racionalno obnašanje obiskovalcev v gorah ter rešitve omejevanja prekomernega obiska.

METODOLOGIJA

Prikaz turističnega obiska v Sloveniji v obdobju 2017–2023
(<https://www.stat.si/statweb/File/DocSysFile/8347>)

leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Domači obiskovalci v SLO v 000	1,513	1,508	1,528	1,849	2,171	2,540	2,667
Gorski obiskovalci v 000	364	348	358	570	570	667	700
Delež gorskih obiskovalcev v %	24	23	23	31	26	30	31,5
Prenočitve v SLO v 000	4,523	4,519	4,405	5,850	6,457	7,102	7,386
Prenočitve v gorskem svetu v 000	909	883	893	1,575	1,451	1,596	1,659
Delež prenočitev v gorskem svetu v %	20	20	20	27	22	24	25

Problem vedno večjega obiska človeka v občutljivem gorskem habitatu v zadnjih letih. Negativni vplivi poseganja in prekomernega obiska v tem ranljivem svetu so vedno bolj očitni, zato **se povečuje potreba po njihovem sonaravnem načrtovanju in izvajanju ter racionalnem omejevanju obiska, upoštevajoč vse deležnike v gorskem habitatu.**

PREKOMERNI OBISK V GORAH

Cilji trajnostnega razvoja/učni proces

- Vsebino o trajnostnem in množičnem turizmu v gorskem habitatu vklučil v učni proces na ŠCPET in jo povezal s trajnostnimi cilji in podnebnimi spremembami.
- Tematiko trajnostnega in množičnega turizma v gorskih habitatih sem načrtno vključeval v vse štiri letnike ekonomskih modulov na ŠCPET, saj je *neposredno povezana z razumevanjem okoljskih in ekonomskih vidikov razvoja.*
- Dijaki so skozi učne ure raziskovali vplive množičnega turizma na biotsko raznovrstnost in podnebne spremembe, pri čemer smo posebno pozornost namenili občutljivim alpskim območjem.
- **Trajnostni cilji ZN,** predvsem cilji 11 (trajnostna mesta in skupnosti), 12 (odgovorna poraba in proizvodnja), 13 (podnebni ukrepi) in 15 (življenje na kopnem), so bili izhodišče za razprave in analize primerov.

Učni proces

- Vsebino sem predstavljal tako eksplicitno (učni listi, video gradiva, problemske naloge) kot implicitno (analize primerov, diskusije, vključevanje v druge teme kot npr. podjetništvo in lokalni razvoj).
- Uporabil sem lasten učni video in delovne liste, s katerimi so dijaki obravnavali konkretne primere turističnega pritiska v slovenskih gorah ter iskali rešitve za trajnostni razvoj.
- Dijake sem spodbudil k razmišljanju o vlogi lokalnih skupnosti v turizmu, kar smo navezali na učenje o podjetništvu, upravljanju z viri in trženju.
- **Problematiko smo obravnavali interdisciplinarno** – združevanje ekonomije, okoljevarstva, geografije in družbenih vplivov je dijakom omogočilo celosten pogled.

Učni proces

- Presenetil me je zelo pozitiven odziv dijakov – izkazali so veliko zanimanje za temo in pogosto izkazovali osebne poglede, izkušnje z gorništvom in okoljsko ozaveščenost.
- Diskusije so potekale tudi na temo sprememb v turističnih vzorcih zaradi podnebnih sprememb in iskanju rešitev, kot so usmerjanje obiska, javni prevoz in digitalne rešitve.
- Tema trajnostnega turizma se je izkazala kot odlično orodje za spodbujanje kritičnega mišljenja, vrednotenja virov ter oblikovanja odgovornih stališč glede prihodnjega razvoja turizma in varovanja okolja.

Odmik od stresa, umik v naravo.

Boljša dostopnost, gostinska ponudba, dostopna oprema, Covid -19.

Digitalna tehnologija: mobilne aplikacije, virtualna resničnost, spletni vodniki.

Izkušnja v naravi vedno bolj priljubljena.

Spremembe preferenc in vedenja obiskovalcev (zdravstveni, varnostni razlogi).

Izbira destinacije pretežno odvisna od segmenta obiskovalcev, manj od podnebnih sprememb. Primer turnih smučarjev, plezalcev. Obiskovalci niso homogena skupina.

Zakaj v gore?

Vršič, obe strani,
Vrata,
Pokljuka,
Krma,
Planina Blato,
Savica (Bohinj),
pod Stolom (Žirovnica, Valvazorjev dom),
Kamniška Bistrica.

Najbolj frekventne točke

PROBLEM, KO STA OBSEG IN INTENZITETA DEJAVNOSTI VEČJA OD NOSILNIH ZMOGLJIVOSTI V NARAVI IN SO MEJE SPREJEMLJIVIH SPREMEMB PRESEŽENE.

Planinska dejavnost vpliva na relief, prst, zrak, vodo, floro, favno-NEPOSREDNI VPLIVI.
Promet, infrastruktura, gozdni požari, povečana raba naravnih virov, onesnaževanje okolja.
Visoke cene nepremičnin-problem lokalnega prebivalstva, gospodarstva, kulturna erozija.
Sezonska komponenta pomeni problem nihanja prihodkov in zaposlenosti-problem stabilnega poslovanja.

Najbolj očitni problemi

Rezervacije za obisk nekaterih naravnih znamenitosti ter spremljanje in nadzor obiska na občutljivih območjih.

Uvajanje plačljivih zapornic in parkirišč na najfrekventnejših točkah destinacij.

Uvedba in uporaba javnih prevoznih sredstev.

Investicije v trajnostno turistično infrastrukturo.

Aktivnejša promocija manj znanih in manj obiskanih območij v predalpskem in alpskem svetu.

Izobraževalne kampanje za obiskovalce in lokalno prebivalstvo o pomenu ohranjanja naravne in kulturne dediščine.

Aktivno vključevanje lokalnih skupnosti.

Predlogi in rešitve

Interdisciplinarni pristop: od geografov, geologov, biologov, hidrologov, gozdarjev, lovcev in do vseh, ki se spoznajo na določen segment okolja.

Sodelovanje socioloških in humanističnih strok, ki najbolj poznajo vedenjske vzorce in procese odločanja pri potencialnih obiskovalcih ne le zavarovanih območij, temveč tudi naravnega okolja nasploh.

Izmenjava izkušenj ter najboljših domačih in tujih praks med destinacijami bi lahko privedla do širšega sprejemanja inovativnih rešitev za izboljšano merjenje gorskega turizma.

Politične iniciative: Zakonska ureditev, spodbujanje trajnostnih praks.

Predlogi in rešitve

Za obvladovanje dvojne narave – ključno uravnotežen pristop, ki spoštuje naravno in človeško okolje.

VZPOSTAVITEV TRAJNOSTNIH turističnih praks, ohranitev ekološke integritete gora, spodbujanje odgovornega obiskovanja gora in vključevanje lokalnih skupnosti v proces odločanja.

Dolgoročno ohranjanje naravne lepote gorskih regij ter trajnostno gospodarsko in družbeno blaginjo.

Dvojna narava

[Peš od Jezerskega do Kranjske Gore – povezuje ju nova daljinska pohodniška pot Karavanke - RTV SLO](#)

Daljinska pohodniška pot pod Karavankami preusmerja tok pohodnikov iz najbolj obleganega območja Julijskih Alp in ponuja nove priložnosti turističnim ponudnikom pa tudi vodnikom. Rok Teul z Jezerskega pravi: *"Prebivalci pod Kamniško-Savinjskimi Alpami in Karavankami zelo podpiramo take dodatne nove ideje in projekte. Mislim, da je ta Karavanke Trail eden od korakov v pravo smer, saj gre za povsem sonaravno, 'fletno' obliko pohodništva, ki načeloma ni prva izbira za obisk, s čimer spodbujaš pohodnike, da ostanejo dalj časa na eni destinaciji. Povezuje pa izredno lepe kraje."*

Preusmerjanje planinskih tokov

Zaključek

Vsakdo potrebuje lepoto prav toliko, kot potrebuje hrano. Vsak potrebuje prostor, kjer se lahko radostno igra in premišljuje, kjer narava lahko ozdravi dušo in misli ter podari moč telesu in umu. Na tisoče utrujenih, živčnih ljudi spoznava, da je zahajanje v gore pravzaprav vrnitev domov. Divjina je potreba.
-John Muir, ameriški naravovarstvenik (1838-1914)

